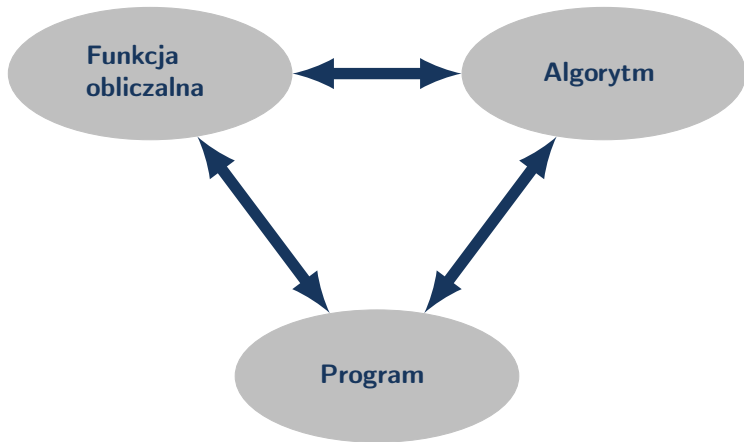

TEORIA OBLICZALNOŚCI

Marcin Piątkowski

Wykład 2

Program w postaci standardowej

Program **P** na maszynie licznikowej nazywamy programem w postaci standardowej, jeśli dla każdej instrukcji $I(m,n,q)$ zachodzi warunek $q \leq k + 1$, gdzie k jest liczbą instrukcji programu **P**.

0: T(1,0)
1: I(2,3,**27**)
2: S(0)
3: S(3)
4: I(0,0,0)
5:
⋮
27:

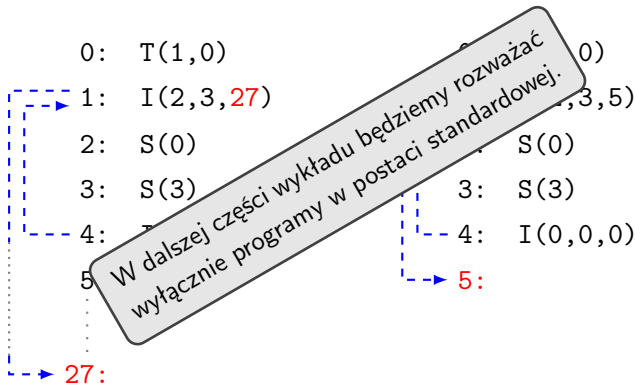

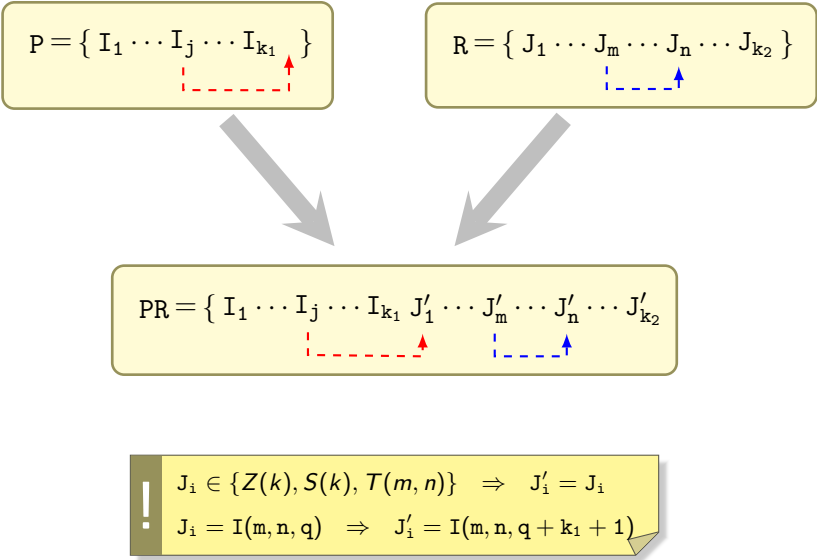
0: T(1,0)
1: I(2,3,5)
2: S(0)
3: S(3)
4: I(0,0,0)
5:

Program w postaci standardowej

Program **P** na maszynie licznikowej nazywamy programem w postaci standardowej, jeśli dla każdej instrukcji $I(m,n,q)$ zachodzi warunek $q \leq k + 1$, gdzie k jest liczbą instrukcji programu **P**.

$$P = \{ I_1 \cdots I_j \cdots I_{k_1} \}$$

$$R = \{ J_1 \cdots J_m \cdots J_n \cdots J_{k_2} \}$$

$$PR = \{ I_1 \cdots I_j \cdots I_{k_1} J'_1 \cdots J'_m \cdots J'_n \cdots J'_{k_2} \}$$

!

$$J_i \in \{ Z(k), S(k), T(m, n) \} \Rightarrow J'_i = J_i$$

$$J_i = I(m, n, q) \Rightarrow J'_i = I(m, n, q + k_1 + 1)$$

⋮
 $T(l_1, 1)$

⋮
 $T(l_k, k)$

$Z(0)$

$Z(k+1)$

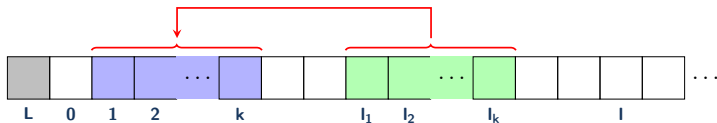
⋮
 $Z(\rho(P))$

P

$T(0, 1)$

⋮

! — P — program na maszynie licznikową
 $P[l_1, \dots, l_k \rightarrow 1]$ — wywołanie P jako podprogram
 $\rho(P)$ — najmniejszy adres rejestru
 nieużywanego przez program P

⋮
 $T(l_1, 1)$

⋮
 $T(l_k, k)$

$Z(0)$

$Z(k+1)$

⋮

$Z(\rho(P))$

P

$T(0, 1)$

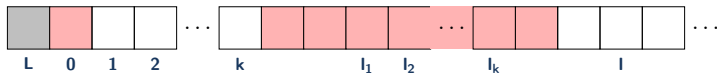
⋮

!

P – program na maszynie licznikowej

$P[l_1, \dots, l_k \rightarrow 1]$ – wywołanie P jako podprogram

$\rho(P)$ – najmniejszy adres rejestru
nieużywanego przez program P

⋮
 $T(l_1, 1)$

⋮
 $T(l_k, k)$

$Z(0)$

$Z(k+1)$

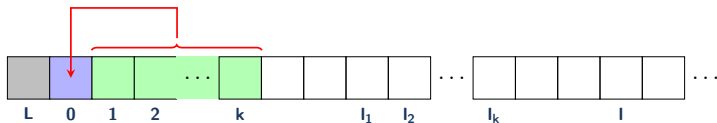
⋮
 $Z(\rho(P))$

P

$T(0, 1)$

⋮

! P – program na maszynie licznikowej
 $P[l_1, \dots, l_k \rightarrow 1]$ – wywołanie P jako podprogram
 $\rho(P)$ – najmniejszy adres rejestru
 nieużywanego przez program P

\vdots
 $T(l_1, 1)$

\vdots
 $T(l_k, k)$

$Z(0)$

$Z(k+1)$

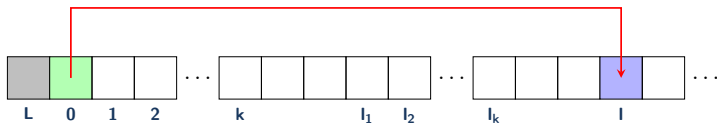
\vdots
 $Z(\rho(P))$

P

$T(0, 1)$

\vdots

! — P — program na maszynie licznikowej
 $P[l_1, \dots, l_k \rightarrow 1]$ — wywołanie P jako podprogram
 $\rho(P)$ — najmniejszy adres rejestru
 nieużywanego przez program P

⋮
 $T(l_1, 1)$

⋮
 $T(l_k, k)$

$Z(0)$

$Z(k+1)$

⋮
 $Z(\rho(P))$

P

$T(0, 1)$

⋮

! — P — program na maszynie licznikową
 $P[l_1, \dots, l_k \rightarrow 1]$ — wywołanie P jako podprogram
 $\rho(P)$ — najmniejszy adres rejestru
 nieużywanego przez program P

\vdots
 $T(l_1, 1)$

\vdots
 $T(l_k, k)$

$Z(0)$

$Z(k+1)$

\vdots

$Z(\rho(P))$

P

$T(0, 1)$

\vdots

Kopia zapasowa pamięci programu

!

P – program na maszynie licznikowej

$P[l_1, \dots, l_k \rightarrow 1]$ – wywołanie P jako podprogram

$\rho(P)$ – najmniejszy adres rejestru
nieużywanego przez program P

$$f(x_1, x_2, x_3) = x_1 + x_2 + x_3$$

$$g_1(x_1, x_2) = x_1 \cdot x_2$$

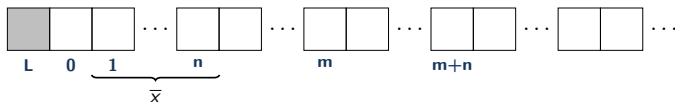
$$g_2(x_1, x_2) = x_1^{x_2}$$

$$g_3(x_1, x_2) = x_1^2 + x_2^2$$

$$h(x_1, x_2) = f(g_1(x_1, x_2), g_2(x_1, x_2), g_3(x_1, x_2)) = (x_1 \cdot x_2) + x_1^{x_2} + (x_1^2 + x_2^2)$$

Twierdzenie

Niech $f : \mathbf{N}^k \rightarrow \mathbf{N}$ oraz $g_1, \dots, g_k : \mathbf{N}^n \rightarrow \mathbf{N}$ będą obliczalne. Wówczas $h : \mathbf{N}^n \rightarrow \mathbf{N}$ określona $h(\bar{x}) = f(g_1(\bar{x}), \dots, g_k(\bar{x}))$ również jest obliczalna.

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$G_1[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+1]$

$G_2[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+2]$

\vdots

$G_k[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+k]$

$F[m+n+1, \dots, m+n+k \rightarrow 0]$

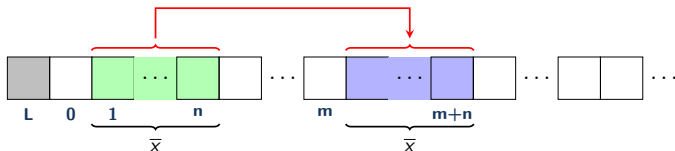
G_1 – program obliczający g_1

\vdots

G_k – program obliczający g_k

F – program obliczający f

$m = \max\{n, \rho(G_1), \dots, \rho(G_k), \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$G_1[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+1]$

$G_2[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+2]$

\vdots

$G_k[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+k]$

$F[m+n+1, \dots, m+n+k \rightarrow 0]$

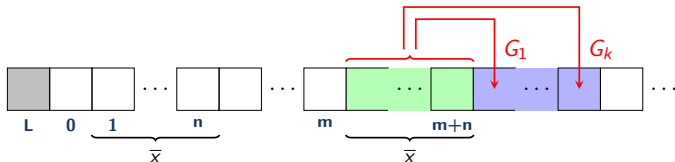
G_1 – program obliczający g_1

\vdots

G_k – program obliczający g_k

F – program obliczający f

$m = \max\{n, \rho(G_1), \dots, \rho(G_k), \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$G_1[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+1]$

$G_2[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+2]$

\vdots

$G_k[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+k]$

$F[m+n+1, \dots, m+n+k \rightarrow 0]$

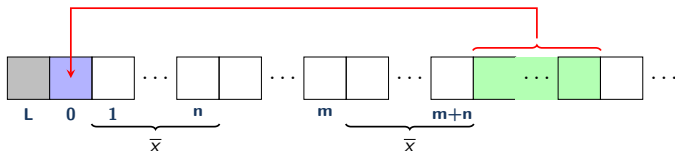
G_1 – program obliczający g_1

\vdots

G_k – program obliczający g_k

F – program obliczający f

$m = \max\{n, \rho(G_1), \dots, \rho(G_k), \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$G_1[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+1]$

$G_2[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+2]$

\vdots

$G_k[m+1, \dots, m+n \rightarrow m+n+k]$

$F[m+n+1, \dots, m+n+k \rightarrow 0]$

G_1 – program obliczający g_1

\vdots

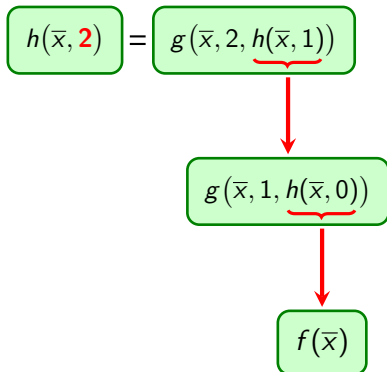
G_k – program obliczający g_k

F – program obliczający f

$m = \max\{n, \rho(G_1), \dots, \rho(G_k), \rho(F)\}$

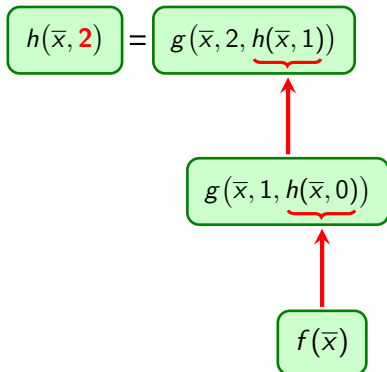
$$h(\bar{x}, 0) = f(\bar{x})$$

$$h(\bar{x}, y + 1) = g(\bar{x}, y, h(\bar{x}, y))$$

$$h(\bar{x}, 0) = f(\bar{x})$$

$$h(\bar{x}, y + 1) = g(\bar{x}, y, h(\bar{x}, y))$$

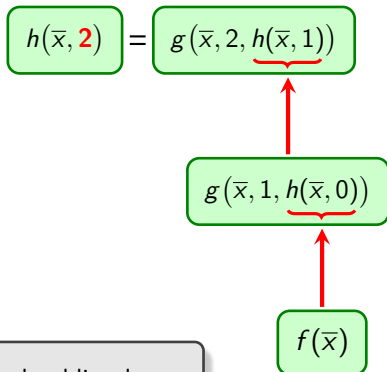

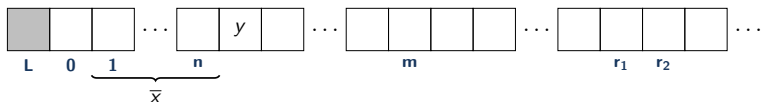
$$h(\bar{x}, 0) = f(\bar{x})$$

$$h(\bar{x}, y + 1) = g(\bar{x}, y, h(\bar{x}, y))$$

Twierdzenie o operatorze rekursji

Niech $f : \mathbf{N}^n \rightarrow \mathbf{N}$ oraz $g : \mathbf{N}^{n+2} \rightarrow \mathbf{N}$ będą obliczalne. Wówczas funkcja $h : \mathbf{N}^{n+1} \rightarrow \mathbf{N}$ określona za pomocą operatora rekursji również jest obliczalna.

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

→ I(0, 0, L)

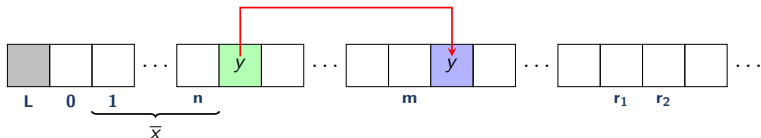
→ K: $T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

$\rightarrow L: I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

$\rightarrow I(0, 0, L)$

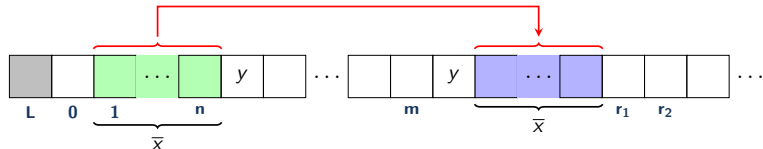
$\rightarrow K: T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

→ I(0, 0, L)

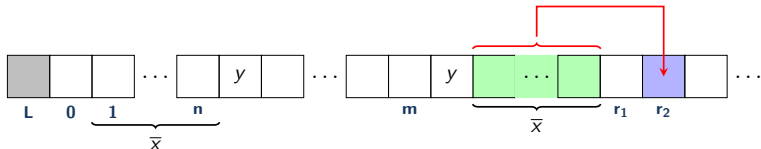
→ K: $T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

$\rightarrow L: I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

$\rightarrow I(0, 0, L)$

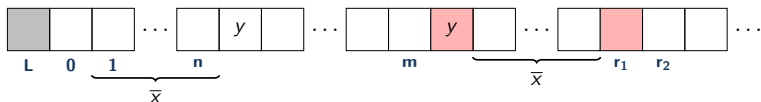
$\rightarrow K: T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

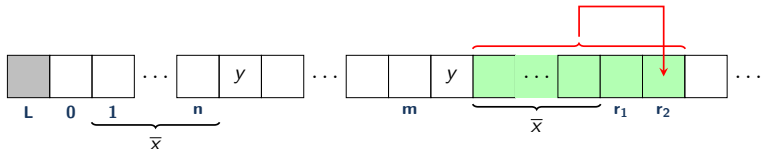
→ I(0, 0, L)

→ K: $T(r_2, 0)$

! G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

$\rightarrow L: I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

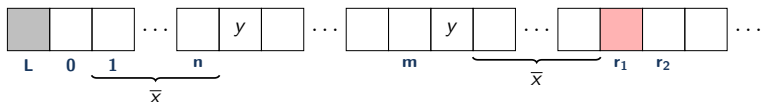
$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(r_2, 0)$

! G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

→ I(0, 0, L)

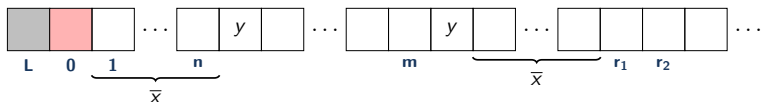
→ K: $T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

$\rightarrow L: I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

$I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

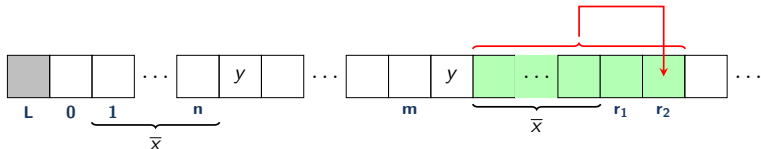
→ I(0, 0, L)

→ K: $T(r_2, 0)$

! G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

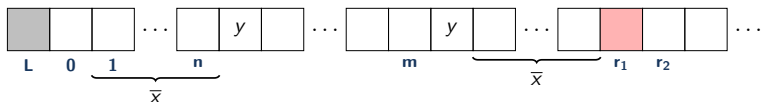
→ I(0, 0, L)

→ K: $T(r_2, 0)$

! G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

→ I(0, 0, L)

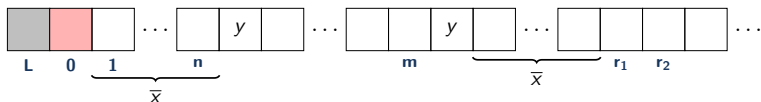
→ K: $T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

$\rightarrow L: I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

$I(0, 0, L)$

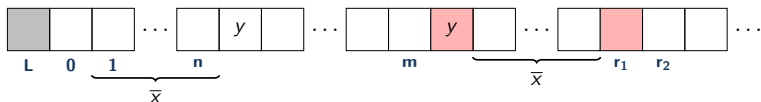
$\rightarrow K: T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

→ L: $I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

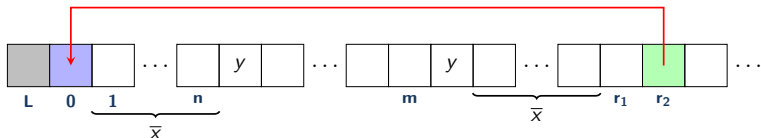
→ I(0, 0, L)

→ K: $T(r_2, 0)$

! G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

$T(n+1, m+1)$

$T(1, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n+1)$

$F[m+2, \dots, m+n+1 \rightarrow r_2]$

$\rightarrow L: I(m+1, r_1, K)$

$G[m+2, \dots, r_1, r_2 \rightarrow r_2]$

$S(r_1)$

$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(r_2, 0)$

!

G – program obliczający g

F – program obliczający f

$m = \max\{n+2, \rho(G), \rho(F)\}$

Minimalizacja $f(\bar{x}, y)$

$g(\bar{x}) = \mu y (f(\bar{x}, y) = 0)$ – najmniejsza wartość $y \in \mathbb{N}$ taka, że

- 1 $\forall_{z < y} f(\bar{x}, z)$ jest określona
- 2 $\forall_{z < y} f(\bar{x}, z) \neq 0$
- 3 $f(\bar{x}, y) = 0$

$$f(x, y) = (x + y) \% 7$$

$$g(3) = \mu y ((3 + y) \% 7 = 0) = 4$$

$$g(5) = \mu y ((5 + y) \% 7 = 0) = 2$$

$$f(x, y) = x + y$$

$$g(0) = \mu y ((0 + y) = 0) = 0$$

$$g(3) = \mu y ((3 + y) = 0) = \infty$$

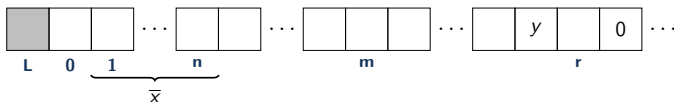
Minimalizacja $f(\bar{x}, y)$

$g(\bar{x}) = \mu y (f(\bar{x}, y) = 0)$ – najmniejsza wartość $y \in \mathbf{N}$ taka, że

- 1 $\forall z < y \ f(\bar{x}, z)$ jest określona
- 2 $\forall z < y \ f(\bar{x}, z) \neq 0$
- 3 $f(\bar{x}, y) = 0$

Twierdzenie o operatorze minimalizacji

Niech $f : \mathbf{N}^{n+1} \rightarrow \mathbf{N}$ będzie obliczalna. Wówczas funkcja $g : \mathbf{N}^n \rightarrow \mathbf{N}$ określona jako $g(\bar{x}) = \mu y (f(\bar{x}, y) = 0)$ również jest obliczalna.

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\rightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

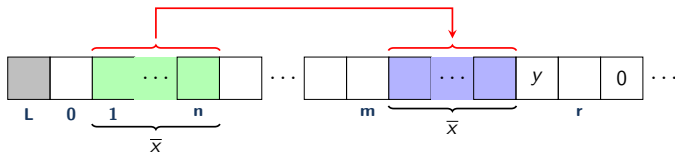
$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

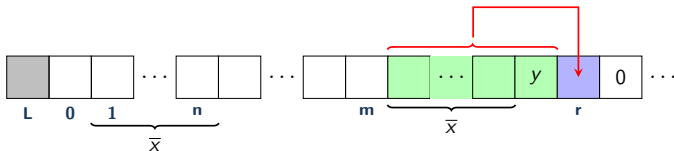
$T(n, m+n)$

$\rightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$
 $I(r, m+n+3, K)$
 $S(m+n+1)$
 $I(0, 0, L)$
 $\rightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\dashrightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

$\dashrightarrow I(0, 0, L)$

$\dashrightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\rightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

► $L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

► $I(0, 0, L)$

► $K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\rightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

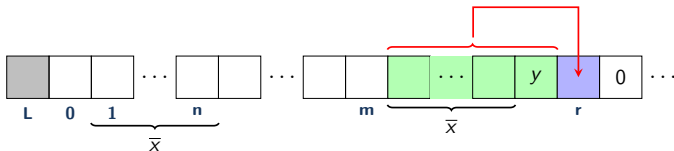
$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\dashrightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

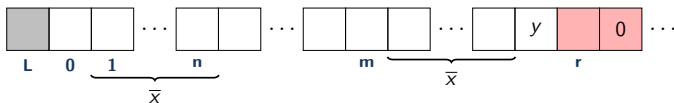
$\dashrightarrow I(0, 0, L)$

$\dashrightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\rightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

► $L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

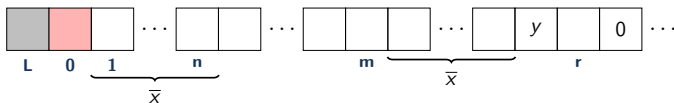
► $I(0, 0, L)$

► $K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\rightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

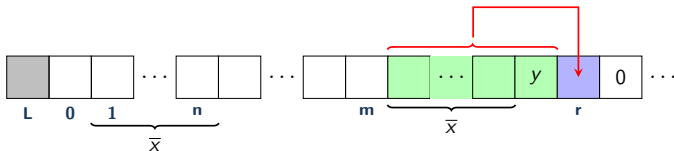
$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

$\rightarrow L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

$\rightarrow I(0, 0, L)$

$\rightarrow K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

► $L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

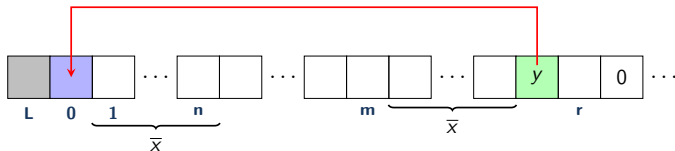
► $I(0, 0, L)$

► $K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

$T(1, m+1)$

$T(2, m+2)$

\vdots

$T(n, m+n)$

► $L: F[m+1, \dots, m+n+1 \rightarrow r]$

$I(r, m+n+3, K)$

$S(m+n+1)$

► $I(0, 0, L)$

► $K: T(m+n+1, 0)$

!

F – program obliczający f

$m = \max\{n+1, \rho(F)\}$

Operator minimalizacji zastosowany do funkcji totalnej nie musi dać w wyniku funkcji totalnej.

$$f(x, y) = (x + y) \% 7$$

$$g(3) = \mu y \left((3 + y) \% 7 = 0 \right) = 4$$

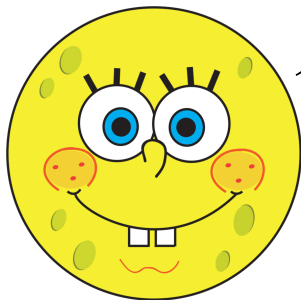
$$g(5) = \mu y \left((5 + y) \% 7 = 0 \right) = 2$$

$$f(x, y) = x + y$$

$$g(0) = \mu y \left((0 + y) = 0 \right) = 0$$

$$g(3) = \mu y \left((3 + y) = 0 \right) = \infty$$

Pytania?